II. 3. and the following article. [The double gender of the word is mentioned by the *Siddhántak.*, but apparently restricted to the meanings given under 2., for the *Gaṇaratnam.* which mentions the word in the Gaṇa अर्धर्चादि — *Páṇ.* II. 4. 31. — explains it अभिधानं or अभिधानो नाम शब्दश्च.]

3. f. (-नी) (ved.) A rope, a halter; (thus explained by *Kaiyyaṭa* when speaking of the meanings of धा with अभि, viz. अभिपूर्वस्तावद्धातिर्बन्धनोच्चारणप्रतिपादनेषु वर्तते । अश्वाभिधानीमादत्त इत्यत्र बन्धनवृत्तिः &c.). E. धा with अभि, kṛit aff. ल्युट्.

अभिधानक n. (-कम्) A sound; see the quotation from the *Śabdaratnávali* s. v. अभिधा II. 3. E. अभिधान, taddh. aff. कन्.

अभिधानचिन्तामणि Tatpur. m. (-णिः) 'The gem that yields every word desired'; the name of the first part of *Hemachandra*'s vocabulary or of the portion containing the synonymes; the work is commented upon by *Hemachandra* himself and by *Vallabhagaṇi*. (The latter portion of Hemachandra's vocabulary bears the title *Anekárthasangraha* or *Nánárthasangraha* and is similar to, but not identical with, *Maheśwara*'s *Viśwaprakáśa;* there must have existed or may still exist an extensive commentary on it, probably by Hemachandra himself, as may be concluded from a single Ms. leaf which is happily preserved of it in the British Museum.) E. अभिधान and चिन्तामणि.

अभिधानत्व n. (-त्वम्) The being an expression or explanation of; see the remark s. v. अभिधान 1.; e. g. *Jaimini Sútra*: भागित्वात्तु नियम्येत गुणानामभिधानत्वात्संबन्धादभिधानवद्यथा धेनुः किशोरेण. E. अभिधान, taddh. aff. त्व.

अभिधानमाला Tatpur. f. (-ला) [1]A vocabulary; comp. नाममाला. [2]The name of a vocabulary. E. अभिधान and माला.

अभिधानरत्नमाला Tatpur. f. (-ला) 'The pearl-garland of words'; the name of *Haláyudha*'s vocabulary. E. अभिधान and रत्नमाला.

अभिधानी Tatpur. f. (-नी). See अभिधान 3.

अभिधानीय Tatpur. m. f. n. (-यः-या-यम्) To be named, to be expressed; e. g. *Kávyapr.*: यद्यपि शब्दार्थयोर्निर्णये कृते दोषगुणालंकाराणां स्वरूपमभिधानीयम् &c. Comp. अभिधातव्य and अभिधेय. E. धा with अभि, kṛitya aff. अनीयर्.

अभिधानोत्तरोत्तर Tatpur. n. (-रम्) The name of one of the religious works of the Buddhists, divided into 66 Paṭalas or chapters and treating of certain esoteric rites and mystic ceremonies of the Buddhists. E. अभिधान and उत्तरोत्तर.

अभिधाभावना Tatpur. f. (-ना) (In the Mímánsá philosophy.) That notion inhering in a verb, which conveys in a *literal* or *explicit* manner the unseen power अपूर्व; it is considered as residing in, or as being imparted by, the affixes of the potential, let, imperative and participles of the passive future; also called शब्दभावना and distinguished from the अर्थभावना. See अपूर्व I. 1. 2. 1. p. 199*b*, l. 12 ff. E. अभिधा and भावना.

अभिधामूल Bahuvr. m. f. n. (-लः-ला-लम्) (In Rhetoric.) Founded on the literal or original signification of the word or words; see व्यञ्जना, अञ्जन and ध्वनि; e. g. *Kávyapr.*: अभिधामूलं त्वाह (scil. अञ्जनम्); or *Sáhityad.*: अभिधालक्षणामूला शब्दस्य व्यञ्जना द्विधा; *comm.*: अभिधामूलामाह &c.; or विवक्षितान्यपरवाच्यस्त्वभिधामूलः (scil. ध्वनिः). Comp. अभिधाश्रय. E. अभिधा and मूल.

अभिधायक Tatpur. m. f. n. (-यकः-यिका-यकम्) Expressing, denominating; e. g. in a *Kárikā* on *Páṇini*'s *Sútra* भित्तं शकलम्: तत्वमभिधायकं चेच्छकलस्यानर्थकः प्रयोगः स्यात् (*Kaiyyaṭa*: भित्तशब्दशकलशब्दयोः पर्यायत्वाद्युगपद्प्रयोग इत्यर्थः); or *Ṛigv. Prátiś.*: सत्त्वाभिधायकं नाम. — Used in *Mímánsá* writings in the sense of अनुवादक; e. g. *Śabara*: गुणा एते प्रयाजादयः .... अभिधायका भवन्ति; see the remark s. v. अभिधान 1. 1., and compare the instance given there. E. धा with अभि, kṛit aff. ण्वुल्, ágama युक्.

अभिधायकत्व n. (-त्वम्) The being indicative or expressive of; e. g. *Kávyapr.*: वाक्यस्यासंबद्धत्वस्याभिधायकत्वम् &c. — Used in *Mímánsá* writings in the sense of अनुवादकत्व or अनुवाद; see the remark and instance s. v. अभिधान 1. 1. E. अभिधायक, taddh. aff. त्व.

अभिधायम् Tatpur. ind. Having expressed or named, in expressing or naming; e. g. *Bhaṭṭik.*: चिरं रुदित्वा करुणं सशब्दं गोत्राभिधायं सरितं समेत्य &c. (*Jayam.*: गोत्राभिधायं नामाभिधायम्). E. धा with अभि, kṛit aff. णमुल्, ágama युक्.

अभिधायिन् Tatpur. m. f. n. (-यी-यिनी-यि) The same as अभिधायक; e. g. *Kaiyyaṭa* (on the *Várttika* to *Páṇ.*: णेः साधनव्यवाय उपसंख्यानं कर्तव्यम्) साधनाभिधायिनि सार्वधातुके विधानाद्विकरणः साधनशब्देनाभिधीयते. E. धा with अभि, kṛit aff. णिनि.

अभिधावक Tatpur. m. f. n. (-वकः-विका-वकम्) Running towards, hastening, expeditious. E. धाव् with अभि, kṛit aff. ण्वुल्.

अभिधावन Tatpur. n. (-नम्) Running towards, pursuit, chase. E. धाव् with अभि, kṛit aff. ल्युट्.

अभिधाविचार Tatpur. m. (-रः) 'A discussion on the meaning of words', the name of a little logical treatise. E. अभिधा and विचार.

अभिधाश्रय Bahuvr. m. f. n. (-यः-या-यम्) The same as अभिधामूल; e. g. *Sáhityad.*: अनेकार्थस्य शब्दस्य संयोगादैर्नियन्त्रिते । एकत्रार्थेऽन्यधीहेतुर्व्यञ्जना साभिधाश्रया. E. अभिधा and आश्रय.

अभिधित्सा Tatpur. f. (-त्सा) The desire of expressing or signifying; e. g. *Kávyapr.*: निषेधो वक्तुमिष्टस्य यो विशेषाभिधित्सया । वक्ष्यमाणोक्तविषयः स आक्षेपो द्विधा मतः; or *Jayamangala* in the comm. on the *Bhaṭṭik.*: यथोक्तम् । प्रतिषेध इवेष्टस्य यो विशेषाभिधित्सया । आक्षेप इति तं सन्तः शंसन्ति द्विविधो यथेति । E. धा, in the desider., with अभि, kṛit aff. अ.

अभिधृष्णु Tatpur. m. f. n. (-ष्णुः-ष्णुः-ष्णु) Overpowering, mastering; with a noun in the accus.; e. g. *Śatapath.*: तस्माद्ब्राह्मणः पशूनभिधृष्णुतमः. E. धृष् with अभि, kṛit aff. क्नु.

अभिधेय Tatpur. 1. m. f. n. (-यः-या-यम्) To be named, to be expressed; comp. अभिधातव्य and अभिधानीय.

2. n. (-यम्) Meaning, sense, signification; e. g. in a *Várttika* to *Páṇ.*: अन्यत्राभिधेयस्यानित्यत्वाच्छन्दोब्राह्मणानां तद्विषयवचनम् (*Kaiyy.*: अभिधेयस्येति । प्रोक्तलक्षणस्यार्थस्यानित्यत्वादिति); or *Jayamang.* on *Páṇ.* III. 3. 113.: कृत्यल्युटो बहुलमिति बहुलवचनादन्येऽपि कृतः प्राप्तमपि स्वाभिधेयं व्यभिचरन्ति; or *Bharatas.* in the comm. on the *Bhaṭṭik.*: तुल्यश्रुतीनां भिन्नानामभिधेयैः परस्परम् । वर्णानां यः पुनर्वा-